

РЕЦЕНЗІЯ

доктора фармацевтичних наук, професора, завідувачки кафедри
фармацевтичної технології, стандартизації та сертифікації ліків
Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації
Національного фармацевтичного університету

Сагайдак-Нікітюк Ріти Василівни на дисертаційну роботу
Мішиної Ірини Юріївни за темою «**Наукове обґрунтування безперервного
професійного розвитку спеціалістів фармації на компетентнісній основі**»,
представлену до спеціалізованої вченої ради PhD 8398
Національного фармацевтичного університету
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 226 –
Фармація, промислова фармація, галузь знань 22 – Охорона здоров'я

Ступінь актуальності обраної теми дисертації.

Безперервний професійний розвиток (БПР) — це систематичний процес оновлення та вдосконалення знань, умінь та навичок фахівців, який забезпечує відповідність сучасним вимогам професійної діяльності. У сфері охорони здоров'я, зокрема у фармації, БПР є ключовим інструментом для підтримання та підвищення якості фармацевтичної допомоги.

В умовах воєнного стану та економічної кризи в країні фармацевтичний сектор галузі охорони здоров'я зазнає значних навантажень, що вимагають від спеціалістів фармації (СФ) високої мобільності, стресостійкості та здатності швидко адаптуватися до змін. Законодавчі зміни у сфері освіти дорослих встановлюють нові стандарти до атестації фармацевтичних працівників, що визначає їхню відповідність кваліфікаційним вимогам та впливає на систему підвищення кваліфікації.

У цих умовах БПР має не лише забезпечувати розвиток професійних та загальних компетентностей СФ, а й формувати здатність приймати обґрунтовані рішення в умовах обмежених ресурсів, підвищених ризиків і зростаючої відповідальності. Воєнний стан ускладнив логістичні процеси та підвищив попит на лікарські засоби (ЛЗ), а економічна криза зменшила фінансові можливості населення, що вимагає від СФ нових підходів у консультаційній роботі та забезпеченні доступності ЛЗ. Це підкреслює необхідність впровадження сучасних підходів до БПР для підвищення якості фармацевтичної допомоги.

Питання професійного розвитку СФ досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Теорії експериментального та трансформаційного навчання, андрагогіки, мислення зростання та системного мислення стали основою для вдосконалення освітніх методик. Вітчизняні дослідження зосереджені на підвищенні якості фармацевтичної освіти, аналізі вимог роботодавців та формуванні компетентностей керівників у сфері фармації.

Однак, концептуальні підходи до організації БПР СФ в умовах воєнного стану та економічної кризи ще не досліджувалися. Тема є актуальною, оскільки криза ускладнює роботу фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я, вимагаючи від СФ нових навичок та швидкої адаптації. БПР на основі компетентнісного підходу має забезпечувати формування ключових професійних та загальних компетентностей, необхідних для підтримання якості фармацевтичної допомоги, управління персоналом та реагування на потреби споживачів, що підкреслює важливість дослідження та його практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Мішиної І. Ю. виконана згідно з планом науково-дослідних робіт Національного фармацевтичного університету (НФаУ) за темою «Організація фармацевтичної справи, менеджмент і маркетинг у фармації», тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою НФаУ (протокол №11 від 28.10.2021 р.).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Дисертаційна робота включає анотацію, вступ, п'ять розділів, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Основний текст займає 394 сторінки. До списку літератури входять 132 джерела, з яких 61 – іноземні.

У вступі дисертанткою обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, основні завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження. Представлено наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, зазначено особистий внесок та наведено відомості про апробацію результатів дослідження.

Перший розділ дисертаційної роботи Мішиної І. Ю. присвячено дослідженню теоретичних підходів до організації БПР в системі післядипломної освіти. Авторкою проведено аналіз історичних аспектів та концептуальних засад БПР СФ. Розглянуто основні організаційні та практичні підходи до БПР СФ за кордоном. Узагальнено нормативно-правові документи, які регулюють БПР СФ в Україні. Досліджено впровадження компетентнісного підходу при розробці освітніх програм для СФ та зроблена оцінка його ефективності та відповідності нормативним вимогам сьогодення.

У другому розділі дисертаційної роботи авторкою визначено основні напрями дослідження, сформульовано мету, обґрунтовано вибір об'єкта й предмета аналізу та представлено загальну методику дослідження.

У третьому розділі дисертації досліджено функції та завдання фармацевта-організатора, фармацевта, асистента фармацевта та фармацевта клінічного (ФК) за допомогою анкетного опитування провідних фахівців-експертів фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я. За результатами опитування визначено ключові професійні та загальні компетентності для кожної посади та проведено їх ранжування. Авторкою наведено результати аналізу таблиць спряженості отриманих відповідей СФ в залежності від займаної посади, типу, форми власності та розташування аптечного закладу, в якому працює респондент.

У четвертому розділі дисертанткою проведено дослідження шляхів удосконалення професійних компетенцій СФ у системі БПР. На основі анкетного опитування експертів визначено ключові професійні та загальні компетентності СФ за трьома критеріями: важливість для вискоефективної роботи, можливість розвитку через освіту та доцільність включення у кваліфікаційні вимоги під час підбору персоналу. З урахуванням нових вимог до ФК авторкою розроблено та впроваджено у заклади охорони здоров'я посадову інструкцію ФК. Створена карта посади для фармацевта-організатора, фармацевта, асистента фармацевта та ФК, що сприяє ефективному управлінню персоналом, оцінці компетентностей,

плануванню індивідуальної освітньої траєкторії та забезпечує прозорість розподілу обов'язків.

У п'ятому розділі представлено результати досліджень і практичних розробок для вдосконалення науково-методичних підходів до заходів БПР СФ. Дисертанткою у співпраці з кафедрою організації, економіки та управління фармацією Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету розроблено дві робочі програми та методичні рекомендації, які впроваджено в навчальний процес. Авторкою досліджено можливості інтеграції концепції growth mindset у БПР СФ, визначено шляхи її застосування для підвищення адаптивності СФ до сучасних умов роботи. Розроблено та представлено захід БПР у вигляді кейсу: «Впровадження нової системи електронного документообігу в аптеці» з алгоритмом виконання та створено опитувальник для оцінки наявності у СФ growth mindset, з метою виявлення рівня сформованості мислення зростання у СФ, визначення готовності до професійного саморозвитку, відкритості до змін, здатності до подолання труднощів та сприйняття помилок як можливості для навчання і вдосконалення.

Висновки дисертаційної роботи є обґрунтованими, відображають досягнення мети та виконання завдань, містять результати науково-практичних досліджень, а також належні обґрунтування та рекомендації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні нових та поглибленні існуючих теоретичних і науково-методичних підходів до впровадження БПР СФ на основі компетентнісного підходу.

– *Уперше* визначено та систематизовано важливі професійні та загальні компетентності фармацевта-організатора, фармацевта, асистента фармацевта та ФК для ефективного виконання професійних обов'язків у умовах воєнного стану та економічної кризи в країні. Визначено фундаментально-концептуальні засади діяльності ФК у ЗОЗ, проведено їх оптимізацію і конкретизацію з урахуванням сучасних вимог законодавства та євроінтеграційних напрямів розвитку цієї сфери. Розроблено та впроваджено у ЗОЗ посадову інструкцію ФК, яка враховує сучасні вимоги до професійної діяльності, результати експертного оцінювання

та принципи компетентнісного підходу. Розроблено карту посади для фармацевта-організатора, фармацевта, асистента фармацевта та ФК, яка стала інструментом для оцінки ефективності діяльності СФ та підбору індивідуальної освітньої траєкторії та заходів БПР. Визначено шляхи інтеграції концепції growth mindset у систему БПР та розроблено опитувальник для оцінки її наявності у СФ, а також розроблено відповідні заходи БПР, спрямовані на підвищення адаптивності СФ в умовах воєнного стану та економічної кризи в країні.

– *Удосконалено* метод анкетного опитування фахівців-експертів щодо змістовності професійної діяльності СФ та аналіз продуктивності, результативності СФ та ключових показників ефективності, які дозволяють об'єктивно оцінювати і відстежувати професійний розвиток персоналу.

Практичне значення дисертаційної роботи представлено на досить високому рівні та полягає в розробці науково-методичних підходів до вдосконалення системи БПР для СФ, що сприяє підвищенню їх професійної компетентності та покращенню доступності фармацевтичної допомоги в Україні.

За матеріалами дисертаційного дослідження здобувачем розроблено методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи СФ «Організаційно-економічні аспекти діяльності фармацевтичних закладів», також у співавторстві розроблено робочу програму освітньої компоненти «Організаційно-економічні аспекти діяльності фармацевтичних закладів» в межах освітньої програми «Організація і управління фармацією» та робочу програму освітньої компоненти Цикл спеціалізації «Організація і управління фармацією» в межах освітньої програми «Організація і управління фармацією», які були впроваджені в навчальний процес кафедри організації, економіки та управління фармацією ІПКСФ НФаУ.

На основі матеріалів дисертаційного дослідження здобувачем були розроблені та інтегровані в практичну діяльність ЗОЗ та аптечних закладів посадова інструкція та карта посади, що підтверджується відповідними актами впровадження (8 актів).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Дисертаційна робота Мішиної І. Ю. має чітку структуру, науково-методичні розробки та отримані результати є обґрунтованими та достовірними. Вибрані методи та обсяг дослідження повністю відповідають поставленим цілям та завданням. Достовірність результатів підтверджується репрезентативністю даних та відповідними статистичними показниками.

За результатами дисертації опубліковано 24 наукові роботи: 4 статті у наукових фахових виданнях (1 Scopus), 1 стаття у іноземному виданні, 2 статті та 16 тез доповідей представляли результати на конференціях, 1 методичні рекомендації, отримано 4 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір. Результати дисертаційної роботи широко апробовані на різного рівня наукових заходах.

Зауваження щодо змісту і оформлення дисертації, завершеність дисертації в цілому. Дисертаційна робота виконана та оформлена на високому рівні, заслуговує на позитивну оцінку. Однак варто звернути увагу на такі зауваження та побажання, які виникли під час рецензування:

1. У дисертаційній роботі у підрозділі 4.4 «Науково-методичні підходи до створення карти посади для ефективного управління персоналом та оптимального підбору заходів безперервного професійного розвитку» розглянуто підходи до створення карти посади. Проте, доцільно було б навести досвід закордонних аптечних закладах стосовно етапів формування та структури карти посади.

2. У дисертаційній роботі наведено результати експертного опитування. Проте, необхідно було б більш докладно навести дизайн зазначеного дослідження.

3. В дисертаційній роботі у підрозділі 4.4.2 «Оцінка профілю компетентності спеціалістів фармації на основі карти посади» наведені формули для розрахунку загальної оцінки відповідності СФ профілю посади (формули 4.1-

4.7), які, на наш погляд, доцільно перенести у підрозділ 2.2 «Загальна методика та методи проведення дисертаційного дослідження».

4. В дисертаційній роботі в підрозділі 4.3 «Визначення ключових показників ефективності діяльності спеціалістів фармації як інструменту для оцінки продуктивності та результативності» наведено модель визначення ключових показників ефективності діяльності СФ на основі метода Balanced Scorecard. На наш погляд, доцільно було б більш детально пояснити сутність показників і навести приклади їх розрахунків, а також її переваги і недоліки.

Висловлені зауваження не є принциповими і не знижують високої оцінки дисертаційної роботи Мішиної І. Ю., яка має значне науково-практичне значення.

В рамках наукової дискусії бажано отримати відповіді на наступні запитання:

1. У підрозділі 4.1 «Дослідження ключових hard та soft skills спеціалістів фармації для їх подальшого удосконалення і підбору відповідних заходів безперервного професійного розвитку» з метою удосконалення професійних компетенцій СФ в умовах БПР було здійснено дослідження ключових hard та soft skills у трьох напрямках: важливість навичок для розрізнення високоефективного виконання роботи від виконання на достатньому рівні; можливість розвитку певної навички за допомогою навчальних програм; доцільність включення певної навички до кваліфікаційних вимог при проведенні підбору персоналу на певну посаду. На цьому етапі було відібрано 14 професійних компетенцій СФ. Поясніть чому були відібрані саме ці професійні компетенції.

При розгляді дисертаційної роботи не було виявлено порушень академічної доброчесності.

Загальний висновок. З вищевикладеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Наукове обґрунтування безперервного професійного розвитку спеціалістів фармації на компетентнісній основі» є закінченою науковою працею, в якій досягнута основна мета та вирішені завдання дослідження, та відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії й скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

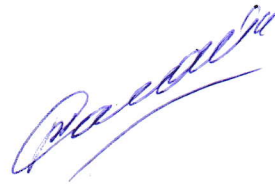
вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Мішина Ірина Юріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Рецензент:

завідувачка кафедри фармацевтичної
технології, стандартизації та
сертифікації ліків

Інституту підвищення кваліфікації
спеціалістів фармації Національного
фармацевтичного університету

доктор фармацевтичних наук,
професор

Р. В. Сагайдак-Нікітюк

Підписано
Сагайдак - Нікітюк
Початок
Офіс

